

Virkaherroja soutamassa

Neuvostovallan aikana kylässä kävi tuon tuostakin kaikenlaisia virkamiehiä, toimitsijoita ja muita komennusmiehiä, mikä milläkin asialla. Kyläläisten piti huolehtia näiden kuljetuksesta, kesällä veneellä, talvella hevospelillä. Tämä olikin aikamoinen riesa.

Usein kävi niin, että oli pitkän työpäivän päätyttyä lähdettävä soutamaan herroja milloin Taavoon, Kormanoon, Sohjanaan tai jopa 30 kilometrin päähän Oulankaan. Jos sattui huono sää, niin hyvä, jos aamuksi takaisin töihin ehti. Tyyntä suurella järvellä oli harvoin, sehän tiedetään, eikä venemoottoreita siihen aikaan vielä ollut.

Evakkotie ja Laitasalmen loppuvaiheet

Sodan sytyttyä Laitasalmen rahvas evakuoitiin ja kuljetettiin Arkangelin alueelle. Siellä työhön pystyivät määrättiin työarmeijaan ja metsätöihin. Kesällä Maria oli uitossa tukkien erottelussa. Vähän myöhemmin hänet siirrettiin Karjalan puolelle Muurmannin radan varteen Enkijärvelle ja edelleen Ambarnoihin.

Täällä Maria oli lähes kolme vuotta raskaassa lastaustyössä; puutavaraa kuormattiin rautatievaunuihin. Työ oli melkein ympärivuorokautista. Puut piti mitata eri kokoihin, sahata justeerilla ja raahata junavaunuihin. Ruokaa annettiin vähän, vain leipää ja kaalivettä. Raataminen oli niin kuluttavaa, että olkapäätkin kuuluivat vereslihalle: Maria uskoi menehtyvänsä, mutta selviytyi.

Niin pian kuin olot sen sallivat Maria muutti tuoreen aviomiehensä kanssa Kiestinkiin. Vanha kotikylä Laitasalmi oli yksi niistä harvoista karjalaiskylästä, jotka säästyivät sodan liekeiltä. Elämä siellä alkoi uudelleen suurten vaikeuksien keskellä. Alkuaikoina kylässä ei ollut edes kauppaa, vaan leipäkin piti hakea soutamalla Sohjanasta. Kolhoosi, samoin kalastuskolhoosi perustettiin, mutta ne toimivat huonosti, kun työväkeä oli vähän. "Kurjaa oli rahvahan elämä noina vuosina, oi Hospodi" huokaili Maria Nikiforovna. "Eipä ihme, että nuoret eivät enää viihtyneet kylässä". - Niin Laitasalmen kylä alkoi hiljalleen sammua. Viimeinen isku oli Pääjärven suurimittainen säännöstely, joka teki kylästä lopullisesti elinkelvottoman.

SAKARI VUORISTO

Pöytäkirja Laitasalmen kyläkokouksesta 1921

Laitasalmen kylän miesten yhteinen kyläkokous pidettiin 9 p:nä joulukuuta 1921 muutaman tärkeän asian ratkaisemiseksi.

1 § Kokous valitsi yksimielisesti puheenjohtajaksi Vasili Kraskoffin ja sihteeriksi Mikko Arhipoffin.

2 § KMS:n eli Karjalan Metsäsissien joukkojen saavuttua kyläämme he selostivat tarkoituksensa. Tarkoituksena on, ettei voida hyväksyä kommunistista järjestelmää, kun sillä ei ole toteutettu Tarton rauhansopimuksessa Karjalalle luvuttuja ehtoja. - Kokous päätti yksimielisesti, ettei hyväksytä kommunistista järjestelmää.

3 § Oli käsiteltävänä metsäsissijoukkoihin liittyminen. Kokous päätti yksimielisesti liittyä joukkoihin ja avustaa niitä kuka mitä voinee.

4 § Oli käsiteltävänä kylän vanhimman vaali. Kokous päätti yksimielisesti hyväksyä kylän vanhimmaksi V. F. Kraskoffin.

Pöytäkirja luettiin ja hyväksyttiin ilman muutoksia sekä vahvistettiin nimikirjoituksin.

Vasili Kraskoff, Mikko Arhipoff, Andrei Arhipoff, Vaseli Kraskoff, M. Arhipoff, Triihvana Arhipoff, Jyrki Arhipoff, Aleksi Arhipoff, Mikko Arhipoff, Leontei Arhipoff, Savina Kraskoff, Mikki Arhipoff, Mikko Kraskoff, Roto Isakoff, Kondratta Mastinin, Timo Arhipoff, Hotatta Isakoff, Jeysssei Arhipoff, Savina Arhipoff, Jyrki Isakoff, Aleksandr Mastinin, Vaseli Kraskoff, Artemei Isakoff, Trifona Isakoff, Paavo Arhipoff, Jeremei Arhipoff, Matti Isakoff, Romana Arhipoff, Artemei Arhipoff, Leontei Arhipoff, Savastei Isakoff, Iivana Isakoff (32).

KUMA - erämaan jättiköngäs

Harvat ovat ainakin tämän lehden suomalaisista lukijoista ne, jotka ovat omin silmin nähneet Kuman mahtavan patunan ja kuunnelleet putouksen kuminaa, joka kuului tyynellä säällä - näin kerrottiin - jopa 25 kilometrin päähän. Tuosta kuminasta joki ja putouskin ovat varmaan nimensä saaneet.

Kuman kuulu koski sijaitsi - enää sitä ei ole olemassa - Koutajoen vesistön latvoilla Oulangan kunnassa lähellä Kuntijärven kylää. Tuoppa- ja Pääjärven vesimassat patoutuivat siinä valtavalla voimalla ahtaaseen nieluun syöksyen kohti Valkeaa merta.

Vesireitti Pääjärveltä Kuntijoen-Kumajoen kautta Soukeloon ja edelleen Koutajärvelle oli entisinä aikoina paljon käytetty. Sitä kuljivat virkamiehet ja kaupamiehet sekä jo heitä ennen eränkävijät ja nähtävästi myös Juho Vesaisen johtamat "ruottsit" ryöstö - ja kostoretkilään. Viime vuosisadan lopulla,

kun Vienanmeren rannikolle nousi venäläisten ja ruotsalaisten puutavarafirmojen sahoja, Koutajoen vesistöä tuli vilkas uittoreitti. Kuman jyrisevän nielun kautta oli tukkien sukellettava matkallaan kohti meren rannikkoa.

Vuodet eivät ole veljeksiä, sanotaan. Vuonna 1930 Karjalassa oli niin kuiva kesä, että Kuman koskessa ei ollut vettä kuin neljännes normaalista. Vanhatkaan uittomiehet eivät sellaista muistaneet. Koski ei jaksanut vetää pienen osan sinne lasketusta puutavarasta. Ruuhkia oli purettava koskesta joka päivä.

Jo lokakuun alussa oli selvää, ettei kaikkea puutavaraa saada mitenkään könkään ohitse, vaan tukit jäävät talveksi Kumajärveen. Eivät siinä autta neet edes puolueen käskyt.

Täysin päinvastainen oli tilanne vuonna 1932. Pääjärven vesistö oli täpötäynnään vettä

runsassateisen kesän jälkeen. Syyskuussa ankarat kaatosateet aiheuttivat jo pahoja tulvia koko alueella. Kuntikylässä läheisen joen pinta nousi niin, että rantasaunat ja mm. kolhoosin perunavarasto täyttyivät vedellä. Vesi nousi havaintojen mukaan 10 cm vuorokaudessa. Mahtoi Kuma tuona syksynä olla melkoinen nähtävyys!

Kuman könkäästä, niin kuuluisa kuin se kautta koko Karjalan olikin, on melko vähän paikalla käyneiden mainintoja tai kirjallisia kuvauksia. Valokuvia on vielä vähemmän. Tämän jutun yhteydessä julkaistavat SA-kuvat (Vilho Uomala 1942) saattavat olla ainoat - ja nekin Kumajoen alajuoksulta.

Kirjailija Ilmari Kianto kulki kesällä 1914 Koutajoen ikivanhaa vesireittiä pohjoiseen Kuman kautta (25. heinäkuuta). Köngäs teki häneen suuren vaikutuksen. Seuraavana vuonna

ilmestyneeseen matkakirjaan "Vienan virroilta, Karjalan kanakahilta" sisältyvä lennokas kuvaus 'Kuma kuuluisa...' onkin Kiantoa parhaimmillaan, todellinen luontokuvauksen helmi.

"Veneemme soljui hyvää vauhtia kamalaa nielua kohden sivuuttaen pari ryhmää karjalaisia tukkijätkeä ja töykkäsi viistoon rannan suojaan. Samalla jo kuului kosken kohina, patunan pauhu viuhui vihmäisessä ilmassa. Kuntijoki oli loppunut pieneen Kuntijärveen ja nyt puhkesi Kumajoki hirtveällä ryskeellä alas kalliokkoa rinnettä. Muutama minuutti vielä - ja me seisomme jättiläiskosken korvuksilla. Silmiä aivan kuin päästä irti tempoi tuo huima vilinä... katsojan oli pakko peräytyä pari askelta ja seisautua selkänojaan...

Tässä se oli Pohjolan Imatra - Kuma kuuluisa! Se, jonka maine oli mukanaamme kulkenut kilpaa tunturien siinon kanssa, Kuma, - Vienan Karjalan ku-